

Sygn. akt I UK 317/17

## POSTANOWIENIE

Dnia 27 czerwca 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Bohdan Bieniek

w sprawie z odwołania M. T.  
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w R.  
o ustalenie podlegania ubezpieczeniom społecznym,  
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń  
Społecznych w dniu 27 czerwca 2018 r.,  
skargi kasacyjnej ubezpieczonej od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 23 marca 2017 r., sygn. akt III AUa [...],

**odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.**

### UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w [...] III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 23 marca 2017 r. oddalił apelację M. T. od wyroku Sądu Okręgowego w G. z dnia 9 marca 2016 r., mocą którego oddalono odwołanie ubezpieczonej od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. z dnia 6 października 2014 r., stwierdzającej obowiązek podlegania od dnia 1 lutego 2012 r. do dnia 30 listopada 2013 r. z tytułu prowadzonej pozarolniczej działalności gospodarczej w kraju i pracy najemnej za granicą, ustawodawstwu polskiemu.

W skardze kasacyjnej ubezpieczona zarzuciła naruszenie:

- art. 13 ust. 3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 (Dz.Urz. UE L 2004.166, dalej rozporządzenie Nr 883/2004) przez jego błędną wykładnię i ustalenie innego ustawodawstwa niż słowackie, zwłaszcza, że

do czasu wydania wyroku nie zakończyło się postępowanie przed słowackim sądem powszechnym;

- art. 11 ust. 3 lit. a rozporządzenia Nr 883/2004 przez jego niewłaściwe zastosowanie z racji wykonywania przez skarżącą pracy najemnej na terenie Słowacji;

- art. 11 ust. 1 rozporządzenia Nr 883/2004 przez jego niewłaściwe zastosowanie i doprowadzenie w rezultacie do sytuacji, w której skarżąca wbrew przepisom rozporządzenia podlega w tym samym czasie ustawodawstwu dwóch różnych państw członkowskich, bowiem z tytułu pracy najemnej była zgłoszona do ubezpieczeń na Słowacji, a jednocześnie ubezpieczeniu społecznemu miałaby podlegać w Polsce z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej;

- art. 6 k.c. w zw. z art. 3 ust. 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U. L 284 z 30.10.2009, dalej: rozporządzenie wykonawcze lub rozporządzenie Nr 987/2009) przez ich niezastosowanie, co doprowadziło do uznania przez Sąd II instancji, iż instytucje właściwe w sprawach ubezpieczenia społecznego wykazały brak realnie prowadzonej działalności;

- art. 14 ust. 5 lit. b rozporządzenia Nr 987/2009 przez jego bezpodstawne zastosowanie mimo braku właściwego wyjaśnienia okoliczności niezbędnych dla ustalenia właściwego ustawodawstwa;

- art. 5 rozporządzenia wykonawczego w związku z art. 16 ust. 2 i 3 rozporządzenia wykonawczego przez ich niezastosowanie i podważenie ważności umowy o pracę, na podstawie której został wydany przez instytucję innego państwa członkowskiego dokument potwierdzający zgłoszenie osoby do ubezpieczenia społecznego w tym innym państwie członkowskim oraz podważenie ważności dokumentów potwierdzających zgłoszenie skarżącej do ubezpieczeń społecznych;

- art. 19 ust. 2 rozporządzenia wykonawczego przez jego niewłaściwą wykładnię i przyjęcie, że posiadanie formularza A-1 jest obligatoryjne i otwiera drogę do podlegania ubezpieczeniu społecznemu na Słowacji;

- art. 1 ust. 2 lit. c w związku z art. 5 ust. 1, art. 16 i 6 rozporządzenia wykonawczego, że milczenie słowackiego organu rentowego oznacza zgodę na tak

ustalone ustawodawstwo bez jednoczesnego powzięcia obligatoryjnych wątpliwości w rozumieniu art. 5 ust. 2 rozporządzenia wykonawczego;

- art. 2 pkt 2 rozporządzenia wykonawczego przez jego niezastosowanie i zaniechanie zwrócenia się do słowackiego organu ubezpieczeniowego w celu uzyskania niezbędnych danych do ustalenia praw skarżącej.

W ocenie skarżącej, przyjęcie skargi do rozpoznania uzasadnia naruszenie przez Sąd drugiej instancji licznych norm procesowych, które miały wpływ na treść wyroku, jak też naruszenia przepisów prawa materialnego, co potwierdza orzecznictwo sądowe (zob. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 6 czerwca 2013 r., II UK 333/12 i z dnia 11 września 2014 r., II UK 587/13).

Równolegle skarżąca przedstawiła argumenty odnoszące się do występującego w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, a mianowicie:

- czy art. 16 ust. 4 w związku z art. 2 ust. 2 pkt 10 preambuły rozporządzenia wykonawczego należy rozumieć w ten sposób, że na instytucji miejsca zamieszkania ciąży obowiązek zwrócenia się do instytucji właściwej państwa członkowskiego, w której osoba informująca wykonuje pracę najemną, w celu wyjaśnienia wątpliwości, czy osoba rzeczywiście wykonuje pracę w tym państwie i czy wykonywana praca nie ma charakteru marginalnego?

- czy art. 5 rozporządzenia wykonawczego należy rozumieć w ten sposób, że instytucja państwa zamieszkania nie może skutecznie podważyć ważności postanowień umowy o pracę, na podstawie której został wydany przez instytucję innego państwa członkowskiego dokument potwierdzający zgłoszenie osoby do ubezpieczenia społecznego w tym innym państwie członkowskim?

- czy w sytuacji, w której instytucja miejsca zamieszkania ustala ustawodawstwo tymczasowe wbrew art. 13 ust. 3 rozporządzenia podstawowego, a instytucja miejsca wykonywania pracy jako instytucja przyjmująca nie koryguje tego ustalenia, to czy instytucja miejsca zamieszkania nie powinna w myśl art. 5 ust. 2 rozporządzenia wykonawczego powziąć uzasadnionych wątpliwości co do takiego postępowania, w szczególności gdy stanowisko instytucji miejsca wykonywania pracy nie jest poparte stosownym materiałem dowodowym, i czy ta pozorna zbieżność pomiędzy stanowiskiem instytucji miejsca zamieszkania ustalającej ustawodawstwo tymczasowe oraz stanowiskiem instytucji miejsca wykonywania

pracy przy równoczesnym ważnym zgłoszeniu do ubezpieczeń społecznych w państwie wykonywania pracy nie powinna prowadzić do skutecznego w pełnym zakresie procedury dialogu i koncyliacji określonej tak w art. 6 jak i art. 16 rozporządzenia wykonawczego ?

W ocenie skarżącej elementy publicznoprawne występujące w sprawie uzasadniają przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie zasługiwała na przyjęcie do merytorycznego rozpoznania. Zgodnie z art. 398<sup>9</sup> § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, a ponadto, gdy zachodzi nieważność postępowania lub gdy skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Powyższe przesłanki stanowią obligatoryjny element oceny na etapie tzw. przedsądu kasacyjnego. W przedmiotowej sprawie nie wystąpiła żadna z przesłanek wymienionych w art. 398<sup>9</sup> § 1 k.p.c. Wymaganiu temu w żadnym razie nie czyniło zadość sformułowanie w uzasadnieniu skargi kasacyjnej jedynie polemicznego twierdzenia, że zaskarżone orzeczenie oczywiście narusza prawo. Powołanie się na daną przesłankę wymagało wykazania kwalifikowanej postaci takiego zarzutu, polegającej na jej oczywistości widocznej *prima facie* od razu przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawnej i bez potrzeby uzupełniania materiału dowodowego (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004 nr 3, poz. 49). Pojęcie „oczywistego” naruszenia prawa należy do sfery obiektywnej i wymaga wykazania, że podniesione zarzuty naruszenia podstaw zaskarżenia były ewidentnie zasadne bez potrzeby dokonywania szczegółowej lub ponownej weryfikacji kontestowanego stanu faktycznego. Tymczasem stanowisko skarżącej opiera się na odmiennej ocenie dowodów, jaka została dokonana przez Sąd drugiej instancji, co w żaden sposób nie wzmacnia przekazu tej części wniosku skargi kasacyjnej.

Procedura ustalania właściwego ustawodawstwa nie jest już zagadnieniem nowym, gdyż była przedmiotem licznych wypowiedzi judykatury. Sąd Najwyższy należycie wyjaśnił jej przebieg (por. wyroki z dnia 23 listopada 2012 r., II UK 103/12, OSNP 2013 nr 19-20, poz. 238, z dnia 6 czerwca 2013 r., II UK 333/12, OSNP 2014 nr 3, poz. 47, z dnia 11 września 2014 r., II UK 587/13, OSNP 2016 nr 1, poz. 13, z dnia 21 stycznia 2016 r., III UK 61/15, LEX nr 1977828). Według tych judykatów, niepotwierdzenie ubezpieczenia przez instytucję ubezpieczeń społecznych innego państwa, w którym świadczona jest sporna praca (np. praca najemna) wiąże polskie organy ubezpieczeń społecznych. Oznacza to, że organy rentowe i polskie sądy nie mogą kontestować decyzji słowackiej instytucji ubezpieczeniowej, która odmówiła uznania pracy świadczonej na terenie Słowacji przez obywatela polskiego lub przedsiębiorcę za uzasadniającą podleganie słowackiemu ubezpieczeniu społecznemu (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 4 kwietnia 2017 r., II UK 248/16, LEX nr 2306376 oraz z dnia 10 maja 2017 r., I UK 456/16, LEX nr 2352167). Zdaje się ten aspekt dostrzegać skarżący, kiedy przywołuje argument dotyczący uruchomienia procedury odwoławczej przed sądem państwa miejsca wykonywania pracy najemnej.

Z drugiej strony wymienione wyżej poglądy judykatury dezaktywują siłę oddziaływania postawionego w skardze kasacyjnej zagadnienia prawnego. W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że wypełnienie obowiązku przedstawienia okoliczności uzasadniających przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z uwagi na występujące w sprawie zagadnienie prawne lub potrzebę wykładni przepisów prawnych nie może być zastąpione przez ograniczenie się do sformułowania samego pytania (jak czyni to skarżący), ale konieczne jest przeprowadzenie pogłębionego wyводу prawnego w zakresie wykazania, jak przepisy konstruujące to zagadnienie powinny być rozumiane (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 20 września 2011 r., I PK 52/11, LEX nr 1212045; z dnia 26 stycznia 2012 r., I PK 124/11, LEX nr 1215465; z dnia 15 lutego 2012 r., I PK 130/11, LEX nr 1215258; z dnia 19 marca 2012 r., II PK 293/11, LEX nr 1214577; z dnia 29 stycznia 2014 r., II UK 451/13, LEX nr 1486974). Nadto - mimo obszerności uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania - skarżący nie przeprowadza wyводу prawnego, który to uzasadniałby odmienne potraktowanie

problemu występującego w sprawie, w szczególności w aspekcie związanym z brakiem dokumentu A - 1 po stronie skarżącej i skutków z nim związanych. Skoro formułowane przez skarżącego wątpliwości zostały już wyjaśnione w orzecznictwie Sądu Najwyższego, to w związku z tym nie istnieje potrzeba zwrócenia się z pytaniem prejudycjalnym do TSUE. Należy przy tym zauważyć, że według polskiej procedury cywilnej skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia, spełniającym przede wszystkim funkcje publiczne. W rezultacie sądem, którego orzeczenia nie podlegają zaskarżeniu według prawa wewnętrznego w rozumieniu art. 267 akapit 3 TFUE, w polskiej procedurze cywilnej jest zawsze sąd drugiej instancji a nie Sąd Najwyższy (por. postanowienie składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 14 października 2015 r., III PZP 1/15, OSNP 2016 nr 5, poz. 60).

Z tych względów na podstawie art. 398<sup>9</sup> § 2 k.p.c. Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.